

Instructions: All questions are compulsory.

- Q. 1 A) Explain meaning and nature of human right? (10)
OR
B) Terrorism and castism are challenges to which articles of human rights? Write the clauses of the articles. (10)
- Q. 2 A) Plan 2 activities for secondary school students to make them aware of human rights. Explain knowledge base, skill & attitude developed through those activities. (10)
OR
B) 'Human right education is a need of the hour' - explain your view point. (10)
- Q. 3 A) 'It is important to recognize the rights of the child' - Discuss. (10)
B) Elaborate various features of RTE 2009. (10)
- Q. 4 A) Explain the role of NCERT in implementation of RTE 2009. (10)
OR
B) Discuss the role of school management committee in implementation of RTE 2009. (10)
- Q. 5 Short Notes (Any 2) (10)
A) Terrorism
B) e-resources
C) Role of parent in implementation of RTE 2009
D) Vastishala.

सूचना : सर्व प्रश्नांची उत्तरे लिहिणे अनिवार्य आहे.

- प्र. १ अ) मानवी हक्कांचा अर्थ व स्वरूप स्पष्ट करा. १०
किंवा
ब) दहशतवाद व जातिवाद ही दोन घटक मानवी हक्कांच्या कोणत्या कलमांना आव्हान आहेत ती कलमे स्पष्ट करा. १०
- प्र. २ अ) माध्यमिक शाळेतील विद्यार्थ्यांसाठी मानवी हक्क जागृतीच्या दोन उपक्रमांचे नियोजन करा. व त्या उपक्रमाचा ज्ञानात्मक पाया कोणता? कोणती कौशल्ये वापरली जातील व अभिवृत्ती विकास कोणता होईल हे स्पष्ट करा. १०
किंवा
ब) मानवी हक्क शिक्षण ही काळाची गरज आहे तुमचे मत स्पष्ट करा. १०
- प्र. ३ अ) मुलांचे हक्क समजून घेणे महत्वाचे आहे चर्चा करा. १०
किंवा
ब) शिक्षण हक्क कायदा २००९ ची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. १०
- प्र. ४ अ) शिक्षण हक्क कायदा २००९ राबण्यामध्ये एन.सी. ई . आर टी ची भूमिका स्पष्ट करा. १०
किंवा
ब) शिक्षण हक्क कायदा राबविण्यात शाळा समितीची भूमिका स्पष्ट करा. १०
- प्र. ५ टिपा लिहा. (कोणत्या ही २) १०
१) दहशतवाद
२) ई – स्त्रोत
३) शिक्षण हक्क कायदा २००९ मध्ये पालकांची भूमिका
४) वस्तीशाळा